

ਪੰਜਵਾਂ ਪਿੰਡੇਸਨਾ ਅਧਿਐਨ (ਪਹਿਲਾ ਉਦੇਸ਼ਕ)

ਮੁਨੀ ਭਿਖਸ਼ਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਪਰਹਿਤ, ਲਗਾਵ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ
ਅੱਗੇ ਆਖੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਦੀ ਗਵੇਸ਼ਨਾ (ਤਲਾਸ਼) ਕਰੇ। ॥੧॥

ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਭਿਖਸੂ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਹਲਚਲ ਰਹਿਤ ਅਤੇ
ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲੇ। ॥੨॥

ਬੀਜ, ਹਰਿਆਲੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਸਚਿੱਤ ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਆਦਿ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਅੱਗ ਧਰਤੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਸਾਵਧਾਨੀ (ਉਪਯੋਗ)
ਪੁਰਵਕ ਚਲੇ। ॥੩॥

ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਖੱਡ, ਖੰਬਾ, ਬਿਨਾਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਨਦੀ ਪਾਰ ਆਦਿ
ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹੇ ਮੋਕੇ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ
ਹੋਰ ਰਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਹ ਤੇ ਜਾਵੇ। ॥੪॥

ਅਜਿਹਾ (ਤੰਗ) ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲਨ ਤੇ ਸਾਧੂ ਗਿਰ ਜਾਂ ਟਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ
ਕਾਰਣ ਤਰੱਸ ਤੇ ਸਥਾਵਰ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਧਨਾ (ਹਿੰਸਾ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ
ਤੇ ਵੀ ਚੋਟ ਲਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾ ਤਰਸਥ ਤੇ ਸਤਾਬਰ ਜੀਵਾਂ ਦੀ
ਵਿਰਾਧਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ॥੫॥

ਇਸ ਕਾਰਣ ਸਮਾਧੀ ਵਾਲਾ, ਜਿਨੇਦੰਰ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਕ
ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਜਦ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਰਾਹ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ,
ਜਦ ਤੱਕ ਉਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲੇ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਰਾਹ ਨਾਂ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਉਸ (ਤੰਗ) ਰਸਤੇ
ਤੇ ਯਤਨਾ (ਸਾਵਧਾਨੀ) ਨਾ ਚਲੇ। ॥੬॥

ਚੰਗਾ ਸਾਧੂ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗ ਦੇ ਅੰਗਾਰੇ, ਛਿਲਕੇ, ਗੋਹੇ ਦੇ
ਢੇਰਾਂ ਤੇ ਸਚਿੱਤ ਜੀਵ ਸਹਿਤ ਰਜ (ਮਿਟੀ) ਦੇ ਕਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਂ ਚਲੇ। ॥੭॥

ਬਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਵੱਟ ਹੋਵੇ, ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਤੰਗੇ ਆਦਿ
ਉੜ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਸੰਪਾਤਿਮ ਤਰੱਸ ਜੀਵ ਉੜ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਭੋਜਨ ਮੰਗਨ ਨਾਂ
ਜਾਵੇ ਜੇ ਜਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰੁਕ ਜਾਵੇ। ॥੮॥

ਵਰਜਿਤ ਰਾਹ: ਸਰਵ ਉਤੱਸ ਵਰਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਸੁਚਨਾ ਦਿੰਦੇ
ਸ਼ਾਸਤਰਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ “ਜਿੱਥੇ ਬਹਮਜਰਜ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ
ਵੇਸ਼ਿਆਵਾ ਦੇ ਘਰ ਸਾਧੂ ਭੋਜਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਜਾਨ
ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ, ਕਾਮ ਭੋਗ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ
ਕਾਰਣ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਉਤਪੰਨ
ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ॥੯॥

ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵੇਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਜਾਨ ਤੇ,
ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸ (ਵੇਸ਼ਿਆਵਾ) ਵਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਗਲ ਕਰਨ
ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂਵਰਤ ਦੇ ਅਤਿਚਾਰ (ਟੁਟਨ ਦਾ ਦੋਸ਼) ਲੱਗੇਗਾ
ਅਤੇ ਮਹਾਵਰਤ ਟੁੱਟ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਉਸ (ਸਾਧੂ) ਦੇ ਚਾਲ ਚਲਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਕਾ
ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ॥੧੦॥

ਇਸ ਕਾਰਣ ਮੌਕਸ਼ ਦੀ ਇੱਕਲਾ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲ ਮੁਨੀ ਦੁਰਗਤਿ
ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਵੇਸ਼ਿਆਵਾ ਆਦਿ ਤੇ ਮੁੱਹਲੇ ਵਿੱਚ
ਭੋਜਨ ਲਈ ਨਾਂ ਜਾਵੇ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਉੱਥੇ ਜਾਣਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੇ। ॥੧੧॥

ਭੋਜਨ ਲਈ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁੱਤਾ, ਗਰਭ ਵਾਲੀ ਗਾਂ, ਬਿਗੜਿਆ
ਬਲਦ, ਘੋੜਾ, ਹਾਥੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡਦੇ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਤੋਂ
ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅਜਿਹੇ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਭੋਜਨ ਨਾ ਲਵੇ। ॥੧੨॥

ਮੁਨੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇ: ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਸਾਧੂ ਉੱਚਾ, ਨੀਵਾਂ ਵੇਖਣਾ, ਚਿਕਨੇ ਪਦਾਰਥ
ਪਾਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਾਂ ਹੋਣਾ, ਨਾਂ ਮਿਲਨ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਨਾਲ ਪਾਗਲ ਨਾਂ ਹੋਣਾ, ਖੁਦ ਇੰਦਰੀਆਂ
ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲੇ। ॥੧੩॥

ਧਨ ਸੰਪਤੀ ਪੱਖੋਂ ਉੱਚ, ਨੀਚ ਤੇ ਮੱਧ ਕੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਚਰੀ (ਭੋਜਨ) ਲਈ
ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਚੱਲਨਾ, ਭਾਸ਼ਾ (ਗਲਵਾਤ) ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਾਂ ਚਲਨਾ, ਹਸਦੇ ਹੋਏ
ਨਾਂ ਚਲਨਾ (੧੪) ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਚਲਨ ਲਗੇ ਪਾਲਨ ਕਰੋ। ॥੧੪॥

ਭੋਜਨ ਲਈ ਗਿਆ ਸਾਧੂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਆਲਾ, ਤਾਕੀ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ,
ਚੋਰ ਦਾ ਬਨਾਇਆ ਛੇਦ ਜਾਂ ਗਲੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਿੱਸੇ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ
ਬਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਲਗਾ ਕੇ ਨਾ ਵੇਖੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਸ਼ੰਕਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਨ।
॥੧੫॥

ਭੋਜਨ ਲਈ ਗਿਆ ਮੁਨੀ, ਰਾਜਾ, ਗਾਬਾਪਤੀ, ਪਿੰਡ ਰੱਖਿਅਕ ਆਦਿ
ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਜਗ੍ਹਾ ਵਲ ਨਾ ਵੇਖੋ, ਨਾਂ ਜਾਣੋ, ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹਰ ਸਥਾਨ
ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੋ। ॥੬॥

ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਮਨਾਂ ਕੀਤੇ ਕੁਲ, ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਰਾਹੀਂ ਮਨਾਂ ਕੀਤੇ ਕੁਲਾਂ
ਵਿੱਚ, ਨਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਧੂ ਭੋਜਨ ਲਈ ਨਾਂ ਜਾਵੇ।
॥੧੭॥

ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਮੰਗੋ ਬਿਨ੍ਹਾ, ਵਿਧਿ ਤੇ ਉਲਟ, ਕਪੱਤੇ ਨਾਲ ਢਕੇ ਘਰ ਦੇ
ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਲਕੱਝੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਜਾਲੀ ਜਾਂ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਢਕੇ ਹੋਏ ਬੰਦ
ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਨਾਂ ਖੋਲੋ, ਨਾਂ ਧੱਕਾ ਦੇਕੋ ਖੋਲੋ। ॥੧੮॥

ਭੋਜਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੱਟੀ ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਫੇਰ ਵੀ
ਕਿਸ ਸ਼ਰੀਰਕ ਕਾਰਣ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਸ਼ੰਕਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਟੱਟੀ ਪਿਸ਼ਾਬ ਰੋਕੇ ਨਹੀਂ।

ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਕੇ ਜੀਵ ਰਹਿਤ ਭੂਮੀ ਤੇ ਟੱਠੀ ਪਿਸਾਬ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ। ॥੧੯॥

ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇ: ਜਿਸ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੀਵਾ ਹੋਵੇ, ਝੁਕ ਕੇ ਜਾਨਾ ਪਵੇ, ਹਨੇਰੇ ਵਾਲਾ ਕੋਠਾ ਹੋਵੇ, ਭੋਰਾ ਹੋਵੇ, ਕਮਰਾ ਆਦਿ ਹਨੇਰੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਧੂ ਭੋਜਨ ਲਈ ਨਾਂ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅੱਖ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥ ਪੂਰਾ ਵਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਤਰੱਸ ਕਾਇਆ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਯਤਨਾਂ (ਸਾਵਧਾਨੀ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਸਮਿਤਿ ਮਿਤੀ ਦਾ ਪਾਲਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨੀਵਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਚੋਟ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ॥੨੦॥

ਜਿਸ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਛੁੱਲ, ਬੀਜ ਆਦਿ ਬਿਖਰੇ ਪਏ ਹੋਣ, ਅਨਾਜ ਦੇ ਦਾਨ ਵਿਖਰੇ ਹੋਣ, ਤਾਜ਼ਾ ਲੀਪੀਆ ਹੋਵੇ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਕਰਾ, ਬਾਲਕ, ਕੁੱਤਾ ਬੱਛੜਾ ਆਦਿ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਨਾ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਲਈ ਨਾਂ ਜਾਵੇ। ॥੨੧-੨੨॥

ਸਾਧੂ (ਲਗਾਓ ਭਾਵ) ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਨਾ ਵੇਖੋ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਾ ਵੇਖੋ, ਨਾ ਅੱਖਾਂ ਫਾੜ ਫਾੜ ਕੇ ਵੇਖੋ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਘਰ ਤੋਂ ਭੋਜਨ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕੱਲ ਆਵੇ। ॥੨੩॥

ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਕੁਲ ਦੀ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭੂਮੀ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਜਾਨ ਕੇ, ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ, ਨਾਲ ਮਿੱਥੀ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਸ ਹੱਦ ਦੀ ਉਲੰਘਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ॥੨੪॥

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭੂਮੀ ਤਕ ਗਏ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਜਮੀਨ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਛੇਤੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਤੇ

ਪਰਾਏ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੇਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

॥੨੫॥

ਪਾਣੀ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹਾਂ, ਬਨਸਪਤਿ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮਭਾਵ ਰੱਖ ਕੇ ਖੜੇ ਰਹੋ। ॥੨੬॥

ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸਦੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ “ਉਸ ਦੀ ਕੁਲ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋਏ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਏ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਨਾਂ ਲੈਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਲਵੇ, ਜੇ ਕਲਪ (ਲੈਣਯੋਗ) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੈ ਲਵੇ। ॥੨੭॥

ਕਲਪ ਅਕਲਪ ਦਾ ਫਰਕ: ਭੂਮੀ ਤੇ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਅਨਾਜ ਤੇ ਦਾਨੇ ਗਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਭੋਜਨ ਹੋਵੇ, ਬੀਜ, ਹਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਦਬਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਮਸਲ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਦੇ ਲਈ ਅਸੰਜਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਣ ਤੇ ਅਕਲਪਨੀਆਂ ਨਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਯੋਗ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾਂ ਕਰੋ।

॥੨੮-੨੯॥

ਹੋਰ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇਵੇ, ਨਾਂ ਦੇਨ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਸਚਿਤ ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਦੇਵੇ, ਸਚਿਤ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵੇ ਜਾਂ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਾਵੇ, ਸਾਧੂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾਨ ਕੇ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ॥੩੦॥

ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਸਚਿਤ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੋਕੇ ਆਹਾਰ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ, ਸਚਿਤ ਜਲ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਭੋਜਨ ਦੇਵੇ, ਸਾਧੂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੱਥ, ਚਮਚ, ਬਰਤਨ ਆਦਿ ਧਨੋਂ ਰੂਪ ਪੁਰਸ਼ਕਰਮ (ਯੋਕੇ) ਭੋਜਨ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਨਾਂ ਲਵੇ ਸਗੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖੇ ਇਹ ਭੋਜਨ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਲਪਦਾ।

॥੩੧-੩੨॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛੀਟੇ ਪਏ ਹੋਣ, ਹੱਥ ਗਿੱਲੇ ਹੋਣ, ਸਚਿਤ (ਮਿਟੀ) ਰਜ (ਮਿਟੀ) ਹੋਵੇ, ਚਿੱਕੜ, ਖਾਰ ਹੋਵੇ, ਹਰਿਤਾਲ, ਹਿੰਗੁਲਾ ਮਨਮਿਲਾ, ਸੁਰਮਾ, ਨਮਕ, ਗੇਰੁ, ਪਿਲੀ ਮਿੱਟੀ, ਫਟਕੜੀ, ਚਾਵਲਾਂ ਦਾ ਆਟਾ, ਬਿਨਾਂ ਡਾਨਿਆ ਆਟਾ, ਤੁੜੀ, ਕਲੀਗਰ ਆਦਿ ਫਲ, ਸਾਗ ਨਾਲ ਚਿਮੜੇ ਹੱਥ ਜਾਂ ਨਾ ਚਿਮੜੇ ਹੱਥ ਚਮਚ ਆਦਿ (ਸਾਧੂ ਦੇ ਲਈ) ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿ ਰੱਖ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਲਵੇ । ਇਹ ਪਸਚਾਤ ਕਰਮ ਨਾਮਕ ਦੋਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ । ॥੩੩-੩੫॥

ਜੇ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੇ ਹੱਥ ਚਮਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਦਵੇ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਪੂਰਵ ਕਰਮ ਤੇ ਪਸਚਾਤ ਕਰਮ ਨਾਂ ਲਗੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ॥੩੬॥

ਜੇ ਇਕ ਹੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਭੋਗਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਲਈ ਬੁਲਾਵਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣੇ । ਜੇ ਇਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਭੋਗਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਮੁਨੀ ਉਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਵੇ । ॥੩੭-੩੮॥

ਗਰਭਵਤੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਲਈ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਨਾ ਲਵੇ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਥਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਭੋਜਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਭੋਜਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ । ॥੩੯॥

ਪੂਰਨ ਗਰਭਵਤੀ (ਨੋ ਮਹੀਨੇ ਵਾਲੀ) ਇਸਤਰੀ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਖੜੀ ਹੋਈ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਲੈਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਖੜੇ-ਖੜੇ ਭੋਜਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਉਸ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਭੋਜਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਗਰਭਵਤੀ ਦਾ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਈ
ਸਾਧੂ ਮਨਾਂ ਕਰੋ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਲੈਣਾ ਸਾਧੂ ਨਿਆਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ॥੪੦-
੪੧॥

ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ, ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, ਜੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣਾ ਛੱਡਕੇ ਭੋਜਨ
ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਤੇ ਭੋਜਨ ਨਾਂ ਲਵੇ ਭਾਵੇਂ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਲੈਣ
ਯੋਗ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਏ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਕਾ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਵੀ
ਸਾਧੂ ਗੁਹਿਣ ਨਾਂ ਕਰੋ। ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘੜੇ ਤੋਂ ਚਾਟੀ ਆਦਿ ਜੋ
ਪੱਥਰ ਆਦਿ ਢਕੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਪੱਥਰ ਨਾਲ, ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਨਾਲ, ਚਟਨੀ
ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿਲ, ਮਿੱਟੀ, ਲਾਖ ਆਦਿ ਦੇ ਲੇਪ ਨਾਲ ਢਕੇ ਹੋਏ, ਬੰਨੇ ਹੋਏ
ਬਰਤਨ ਤੇ ਢਕਨ ਆਦਿ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਲੈਪ ਆਦਿ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਦੇਵੇ
ਤਾਂ ਨਾਂ ਕਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਆਖੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਕਲਪਦਾ।
॥੪੨-੪੬॥

ਜੇ ਖੁਦ ਨੇ ਜਾਨ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਸੁਣ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਨੇ ਅਸ਼ਨ,
ਪਾਣ ਖਾਦਿਮ ਸਵਾਦਿਮ ਆਦਿ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਦਾਨ ਦੇ ਲਈ, ਪੁਨ
ਦੇ ਲਈ, ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਲਈ ਜਾਂ ਸ੍ਰਮਣਾਂ (ਜੈਨ- ਧਰਮਾਂ ਦੇ) ਸਾਧੂਆਂ ਲਈ
ਬਨਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖੇ ਇਹ ਭੋਜਨ ਅਕਲਪਨੀਆਂ (ਨਾ ਲੈਣ
ਯੋਗ) ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕਲਪਦਾ। ॥੪੭-੫੪॥

ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਨਾਇਆ ਹੋਵੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ
ਹੋਵੇ ਸ਼ੁੱਧ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਆਧਾ ਕਰਮ (ਦੋਸ਼ ਵਾਲਾ) ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਵੇ,
ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਆਇਆ ਜਾਨ ਕੇ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ
ਜਾਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ-ਪਾਣੀ ਜੋ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਤਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੇ ਲੈ
ਆਇਆ ਹੋਇਆ, ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਧਾਰ ਲਿਆਇਆ ਹੋਵੇ,

ਸਾਧੂ ਸ਼ਾਵਕ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸਾਂਝ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਮੁਨੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾਂ ਕਰੋ । ॥੫੫॥

ਭੋਜਨ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ, ਦੋਸ਼ ਪ੍ਰਤਿ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਭੋਜਨ ਕਿਸ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਬਨਾਇਆ ਹੈ ? ਸੰਤੋਖ ਜਨਕ ਉਤਰ ਮਿਲਨ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਭੋਜਨ ਸਿਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ । ॥੫੬॥

ਚਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਫੁਲ-ਬੀਜ ਆਦਿ ਹਰੀ ਬਨਸਪਤਿ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੋਵੇ, ਸਚਿਤ ਜਲ ਹੋਵੇ, ਕੀੜੀਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਅੱਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਛੁ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਜਲਦੀ ਲੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਾਹਰ ਕਢਕੇ ਹੋਏ, ਬੁਝਾਊਂਦੇ ਹੋਏ, ਅੱਗ ਦੇ ਉਪਰ ਤੇ ਅਨਾਜ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿੜਕਾਊ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅੱਗ ਦੇ ਉਪਰ ਰਹੇ ਭੋਜਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਉਸੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਵੇ ਭਾਵ ਸਚਿਤ ਜਲ, ਅੱਗ, ਤਰਸ ਕਾਇਆ, ਬਨਸਪਤੀ ਆਦਿ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਰਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਵੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕਾਇਆ ਜਾਂ ਵਾਯੂ ਕਾਇਆ ਦੀ ਵਿਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਇਹ ਆਖੇ “ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਲੈਣਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਲਪਦਾ (ਅਯੋਗ) । ॥੫੭-੯੮॥

ਚੋਮਾਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਚਲਣ ਦੇ ਲਈ ਲਕੜੀ, ਪਥਰ ਦੀ ਸਿਲ, ਜਾਂ ਇੱਟ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਆਦਿ ਰੱਖੇ ਹੋਵੇ, ਉਹ (ਰਾਹ) ਅਸਥੀਰ (ਟੁਟੱਣਯੋਗ) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਹ ਤੇ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਲਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਉਪਰ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਨ ਨਾਲ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਵਿਰਾਧਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ । ਸ਼ਬਦ

ਆਦਿ ਵਿਸੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਅਤੇ ਖੋਖਲੀ ਲਕੱਝ ਦੇ ਉਪਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ॥੬੫-੬੬॥

ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਦੇਨ ਲਈ ਦਾਤਾ ਉਪਰ ਚੜਨ ਦੇ ਲਈ ਜਾਂ ਉਪਰ ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਲੇਣ ਲਈ, ਮੇਜ਼, ਫੱਟਾ, ਖੁੰਟੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਗਿਰ ਵੀ ਜਾਵੇ ਪੈਰ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ ਸੱਟ ਲੱਗ ਜਾਵੇ : ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕਾਈਆਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਧਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ॥੬੭-੬੮॥

ਸੁਰਣ ਆਦਿ ਕੰਦ, ਮੁਲ, ਤਾਲ ਆਦਿ ਫਲ, ਸਚਿਤ ਹੋਏ ਪਤੇ ਆਦਿ ਸਬਜ਼ੀ, ਤੁੰਬਾ, ਅਦਰਕ ਆਦਿ ਸਚਿਤ ਪਦਾਰਥ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੱਤੂ ਦਾ ਚੁਰਣ, ਬੈਰ ਦਾ ਚੁਰਣ, ਤਿਲਪਾਪੜੀ, ਨਰਮ ਗੁੜ, ਪੁੜੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਜਾਰੂ ਪਦਾਰਥ, ਅਨੇਕ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਚਿਤ ਰਜ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਘਟ ਹੋਵੇ ਸੁਟਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹਾ ਸੀਤਾਫਲ, ਅਨਾਨਾਸ, ਬਹੁਤ ਕੰਡੇ ਵਾਲਾ ਫਲ, ਅਸਥਿਕ ਫਲ, ਤਿੰਦੁਕ ਫਲ, ਵਿਲ ਫਲ, ਗੰਨੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ, ਸ਼ਾਲਮਲੀ ਫਲ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ, ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਚਿਤ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਟਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਕਲਪਦਾ, ਅਜਿਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖੇ । ॥੨੦-੨੪॥

ਅਸ਼ਨ ਵਰਗ ਪਾਣੀ ਜੇ ਰੰਗ ਪੱਖੋਂ ਗੁਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ, ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਦਾਖ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਰੰਗਹੀਣ ਕਾਂਜੀ ਦੀ ਪਾਣੀ, ਗੁੜ ਵਾਲਾ ਪਾਇਆ ਪਾਣੀ, ਆਟੇ ਦਾ ਧੋਣ, ਚਾਵਲ ਭਿਗੋਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਸਚਿਤ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਤਕ ਨਾਂ ਲਵੇ । ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਧੋਇਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਣ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਸੰਕਾ ਰਹਿਤ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਵੀ ਜੇ ਅਚਿਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹਿੱਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖੇ “

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸੁਆਦ ਪਰਖਣ ਲਈ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਦੇਵੇ” ਜਿਆਦਾ ਦੁਰਗੰਧ
ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਪਿਆਸ ਛੁਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਨਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅਜਿਹੇ ਅਤਿ ਖਟੇ
ਦੁਰਗੰਧ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾਤਾ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕਰਦਾ ਆਖੇ “ਅਜਿਹਾ ਪਾਣੀ
ਸਾਨੂੰ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ”

ਕੱਦੇ ਦਾਤਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਕਾਰਣ ਅਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਅਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਨਾਂ ਆਪ ਪੀਣੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇ । ਅਜਿਹੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਏਕਾਂਤ
ਜਗਾ ਤੇ ਅਚਿਤ (ਜੀਵ ਰਹਿਤ) ਭੂਮੀ ਤੇ ਅੱਖ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਿਲੇਖਨਾ (ਵੇਖ ਕੇ) ਜਤਨਾ
(ਸਾਵਧਾਨੀ) ਨਾਲ ਪਲਟ ਦੇਵੇ । ਉਪਾਸਰੇ (ਧਰਮ ਸਥਾਨ) ਤੇ ਆ ਕੇ ਈਰਾਵਾਯੀ
(ਪ੍ਰਤਿਕਮਣ) ਕਰੋ ॥੨੫-੮੧॥

ਸਾਧੂ ਭੋਜਨ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋ: ਗੋਚਰੀ (ਭੋਜਨ) ਲਈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ
ਸਾਧੂ, ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪੀੜੜ ਹੋਕੇ, ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਗ੍ਰਹਿਣ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਸੁੰਨੇ ਘਰ, ਮਠ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖ ਦੇ ਇਨੇ ਹਿੱਸੇ
ਨੂੰ ਸਚਿਤ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਆਗੀਆ ਲੈ ਕੇ, ਸਾਫ਼ ਸਥਾਨ ਦੇ
ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਕੇ ਪੁੰਜਨੀ (ਛੋਟੇ ਔਘੇ) ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਜਨਾ (ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਕੇ)
ਲਗਾਵ ਭਾਵ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰੋ । ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾਨੀ ਦੀ
ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਣ ਬੀਜ, ਕੰਡੇ, ਘਾਹ, ਲਕੱਝੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਕੰਕਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ
ਨਾ ਖਾਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਰਾਹੀਂ ਸੁਟਣਾ ਨਹੀਂ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਬੁਕੱਣਾ
ਸਗੋਂ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਏਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਚਿੱਤ ਭੂਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਲੇਖਨਾ
ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰੋ ॥੮੨-੮੬॥

ਉਪਾਸਰੇ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ: ਉਪਾਸਰੇ (ਧਰਮ ਸਥਾਨ) ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਮੁਨੀ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਗਨ ਤੇ ਲਿਆਉਂਦਾ

ਨਿਰਦੋਸ਼ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰੋ” ਵਿਨੈ ਪੁਰਕਵਕ ਉਪਾਸਰੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੋ । ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਈਰੀਆਵ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿ ਕਮਨ ਕਰੋ,

ਕਾਯੋਤਸ਼ਰਗ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ, ਭੋਜਨ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਜੇ ਅਡਿੱਆਚਾਰ (ਦੋਸ਼) ਲੱਗੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਸਰਲ ਮਨ ਨਾਲ, ਜਲਦ ਵਾਜੀ ਰਹਿਤ, ਚੰਚਲਤਾ ਰਹਿਤ ਮਨ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਸ ਉਪਯੋਗ ਰਹਿਤ ਪੁਰਵ ਕਰਮ, ਪਸ਼ਚਾਤ ਕਰਮ ਅਂਦਿ ਦੀ ਜੋ ਜੋ ਆਲੋਚਨਾ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਾਂ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਾਯੋਤਸ਼ਰਗ (ਧਿਆਨ) ਵਿੱਚ ਉਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦਾ ਸੋਚੋ” ਤੀਰਥੰਕਰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਮੌਕਸ਼ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨਿਰਣਾ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਪਾਪ ਰਹਿਤ ਭੋਜਨ ਵਿਧੀ ਦੱਸੀ ਹੈ।

ਫੇਰ ਨਮੋਕਾਰ ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਕਾਯੋਤਸ਼ਰਗ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ, ਤੀਰਥੰਕਰ (ਚੋਵੀ ਤੀਰਥੰਕਰਾਂ ਦਾ ਗੁਣ ਗਾਨ ਦੀ ਸਬੀਤੀ) ਕਰੋ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਭਿਖਿਆ ਲਿਆਉਣ ਲੱਗੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਰਾਹ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਾਮ ਕਰੋ । ॥੯੨-੯੩॥

ਬੁਲਾਵਾ ਦੇਣਾ: ਅਹਾਰ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰ ਚਿੰਤਨ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁਨੀ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਨਾ “ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਦੇਵੇ ਜੋ ਕੋਈ ਉਸ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚੋਂ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ, ਦੂਸਰੇ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖੁਦ ਭੋਜਨ ਕਰੋ । ॥੯੪-੯੫॥

ਭੋਜਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋ: ਜਦ ਕੋਈ ਮੁਨੀ ਭੋਜਨ ਨਾਂ ਕਰੋ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ ਚੋੜੇ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ (ਯਤਨ) ਨਾਲ ਹੱਥ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਭੋਜਨ ਦੇ

ਕਣ ਨਾਂ ਗਿਰਨ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕੱਲੇ ਭੋਜਨ ਕਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਭੋਜਨ ਕਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਭੋਜਨ ਕੋੜਾ, ਤੀਖਾ, ਕਸੇਲਾ, ਖੱਟਾ, ਮਿੱਠਾ, ਖਾਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੇਹ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਸਾਧਨਾ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ” ਅਜਿਹਾ ਜਾਨ ਕੇ ਉਸ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਮਿੱਠੇ ਘੀ ਦਾ ਬਨਿਆ ਮਨਕੇ ਜਾਂ ਘੀ ਵਰਗਾ ਮਨ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ। ਪਦਾਰਥ ਜਿਵੇਂ ਛੇਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸੁਆਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਖਬੀ ਦਾੜ ਚਲਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਪਾਵੇ। ਇਹ ਭੋਜਨ ਠੀਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਂ ਬਨਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਰਸ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ, ਸਬਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵੇ, ਸਬਜ਼ੀ ਸਹਿਤ ਹੋਣ, ਘੱਟ ਸਬਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਜ਼ਾ ਬਨਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੁਕ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ, ਬੇਰ ਦਾ ਚੁਰਣ ਹੋਵੇ, ਉੜਦ ਦੀ ਬਕਲਿਆਂ ਹੋਵੇ, ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਆਗਮ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭੋਜਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜਾਂ ਦਾਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ (ਮੰਤਰ, ਜੰਤਰ, ਦਵਾਈ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਜਾਂ ਧੰਧਾ ਆਦਿ ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੇ ਮੁਧਾ ਜੀਵੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਗਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਂਧ ਨੂੰ ਸੰਯੋਜਨ ਆਦਿ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ॥੯੯-੯੯॥

ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਵਾਰਥ ਰਹਿਤ ਦਾਨੀ ਦੂਰ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਤਰ-ਜੰਤਰ ਆਦਿ ਚਮਤਕਾਰ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਦਾਤਾ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਘਨਾ, ਸਵਾਰਥ ਰਹਿਤ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਨੀ ਵੀ ਦੁਰਲਭ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੁਨਾਜ਼ੀਵੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਇੱਕ ਮੋਕੱਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਧਾਜ਼ੀਵੀ ਮੁਨੀ ਦੋਹੇ ਹੀ ਮੋਕਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹਾ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹੈ। ॥੧੦੦॥

ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ